
САВРЕМЕНА СРПСКА СТРАТЕШКА КУЛТУРА

САВРЕМЕНА СРПСКА СТРАТЕШКА КУЛТУРА

Аутори

Вељко Благојевић

0000-0001-6981-0560

Александар Гајић

0000-0002-3873-0231

Милован Суботић

0000-0001-8729-5742

Милан Игрутиновић

0000-0002-7487-518X

Рецензенти

Др Слободан Зечевић, научни саветник, Институт за европске студије

Проф. др Мирослав Младеновић, редовни професор,

Факултет безбедности Универзитета у Београду

Др Миломир Степић, научни саветник, Институт за политичке студије

Издавач

Институт за европске студије

Трг Николе Пашића 11

11000 Београд

За издавача

Др Слободан Зечевић, директор Института за европске студије

Дизајн и припрема за штампу

Весна Пијановић

Штампа

„Слава“, Кнеза Милоша 42, Сопот

Тираж

100

ISBN 978-86-82658-01-6

Београд 2025.

Вељко Благојевић
Александар Гајић
Милован Суботић
Милан Игрутиновић

САВРЕМЕНА СРПСКА СТРАТЕШКА КУЛТУРА

ИЕС

ИНСТИТУТ ЗА ЕВРОПСКЕ СТУДИЈЕ
INSTITUTE OF EUROPEAN STUDIES

Београд, 2025.

САДРЖАЈ

ПРЕДГОВОР	7
О КОНЦЕПТУ И ОСНОВНИМ КАРАКТЕРИСТИКАМА СРПСКЕ СТРАТЕШКЕ КУЛТУРЕ.....	10
О концепту стратешке културе	10
<i>Стйрашйешка кулйура и национална безбедносй</i>	29
Путоказ за изучавање српске стратешке културе	43
<i>Обликовање стйрашйешке кулйуре у борби за ослобођење</i>	44
<i>Како је Србија стйекла независносй</i>	57
<i>Србија у Балканским и Великом райу</i>	62
<i>Срйска стйрашйешка кулйура у држави јужних Словена</i>	67
О концепту и савременој српској стратешкој култури	72
ТРАДИЦИЈА И СТРАТЕШКА КУЛТУРА	77
Религија и стратешка култура – од многобоштва до савремених монотеизама	82
<i>Монойеисйички и йолийеисйички однос йрема сукобима</i>	86
<i>Однос хришћансйива и ислама йрема райу – кайејорија йраведној и свейој райа</i>	88
<i>Хришћансйиво и рай</i>	89
<i>Ислам и рай</i>	93
Религија и етницитет као фактори стратешке културе Србије	96
<i>Срби у време йрихвайања истйочној хришћансйива</i>	96
<i>Свейосавље као обједињујући елементй народа и конфесије</i>	100
<i>Да ли идентйийејски йримайй йрийада срйсйиву или йравослављу?..</i>	103
<i>Однос релийјској и еййничкој на йпримеру раййова деведесейих</i>	107
Најзначајнији култови код Срба.....	113
Мит и традиција – (зло)употреба мита у савременој култури и политици	126

<i>Тумачења и присусвојење мита у савремености.....</i>	<i>129</i>
<i>Структурни елементи мита: српски митови у мајрици</i> <i>миџолошке структуралности</i>	<i>133</i>
<i>Митско време.....</i>	<i>133</i>
<i>Митски локалитети и митска предметност</i>	<i>137</i>
<i>Митски јунак.....</i>	<i>141</i>
<i>Митски језик и његове поруче.....</i>	<i>145</i>
<i>Флуидност и злоупотреба највећих српских митова.....</i>	<i>148</i>
Стратешка култура Србије као мера између традиције и модерности.....	152
ГЕОПОЛИТИЧКИ ОКВИР СРПСКЕ СТРАТЕШКЕ КУЛТУРЕ	155
Геополитички положај Србије на Балкану	160
Утицај геополитичких процеса на идентитетско конституисање Срба.....	165
Идентитетски темељи српске стратешке културе	171
СПЦ као српски идентитетски стожер у геополитичким процесима ..	176
Основне одлике српског идентитета и његове стратешке културе.....	188
<i>Проблем српске идентитетске расподелености, наслеђа</i> <i>југославенства и њихових последица на стратешку културу.....</i>	<i>197</i>
Савремени балкански геополитички токови и простор за стратешко деловање.....	205
Српска стратешка култура пред савременим изазовима	211
ПОЛИТИЧКИ УСЛОВИ РАЗВОЈА САВРЕМЕНЕ СРПСКЕ СТРАТЕШКЕ КУЛТУРЕ.....	217
Искорак из социјалистичке Југославије (1987-1992).....	229
Изолација (1992-1998).....	262
Косовска криза и рат (1999)	287
Промене 2000. – нове дефиниције интереса	307
Црна Гора, Косово и Метохија, и војна неутралност (2006-2008).....	316
ЛИТЕРАТУРА	323
Документи	323
Монографије, зборници и тезе	324
Чланци	332
Новине и медији	338

ПРЕДГОВОР

Да би се на неки начин „омеђила”, иначе „тешко ухватљива” проблематика коју изучава стратешка култура, потребно је да се дефинишу њени кључни чиниоци. Критеријуми за њихово одређивање су засновани на основним „стубовима” на којима почива национални идентитет. Реч је о суштинским одредницама који су утицали на формирање и карактер једног народа сагледавани у историјским контексту. С обзиром да ниједна нација није искључена од спољних утицаја и, у мањем или већем обиму, нужно ступа у интерактивне односе са другим субјектима међународних односа, неопходно је сагледати и међународни оквир и контекст у коме се стварала и конституисала стратешка култура нације. Овде је посебно значајно истаћи утицај географских, историјских, верских и политичких чинилаца на формирање стратешке културе. Управо се из специфичности стратешке културе могу и сагледати различити стратешки приступи народа, својеврсни обрасци понашања, као и организациони приступи у изградњи система националне безбедности и одбране. Када се све наведене тематске целине сагледају и сазнања „пропусте кроз призму постојећег теоријског оквира” може се приступити закључивању о основним квалитативним карактеристикама стратешке културе српског друштва.

Студије стратешке културе се на Западу систематски изучавају, док се у Србији још нису у довољној мери афирмисале. Зато постоји потреба да се појам стратешке културе и његов историјски развој подробније објасни и на тај начин приближи нашој стручној и научној заједници. Поједине институције и аутори су указивали пажњу стратешкој култури и давали се наведеном проблематиком. Драган Р. Симић је први код нас указао на значај стратешке културе и дао концептуални оквир за њено изучавање у делу *Светска политика посвећеном стратешком мишљењу*¹. Нешто касније је Центар за цивилно-војне односе реализовао конференцију под називом „Култура и реформа сектора безбедности: политичка, стратешка и војна култура у транзиционим државама” у Сремским Карловцима. Радови са конференције објављени су

¹ Dragan R. Simić, *Svetska Politika*, Fakultet političkih nauka, Beograd. 2009, poglavlje III.

у часопису Безбедност западног Балкана¹, при чему посебно треба издвојити норвешког научника Асле Тојеа (Asle Toje). Урош Живковић је објавио научни рад у часопису Војно дело 2/2017, у коме се бавио проблематиком европске стратешке културе, док се Дарко Глишић бавио америчком стратешком културом.

Занемаривање стратешке културе, не значи да она не постоји и да нас други не анализирају и кроз ту „концептуалну призму”. Другим речима исказано, неопходно је нагласити чињеницу да иако се ми не бавимо стратешком културом, то не значи да се она не бави нама. Због тога је Институт за стратегијска истраживања реализовао пројекат под називом „Стратешка култура као детерминанта националне безбедности у функцији подршке концепту војне неутралности”, чији су резултати представљени у тематским бројевима часописа Војно дело². Може се рећи да је реализацијом овог пројекта започето систематско научно изучавање стратешке културе у Србији, без намере да се умањи значај аутора који су раније бавили овом облашћу. Напротив, треба им одати дужно признање што су пионирски трасирали пут за изучавање студија стратешке културе у Србији. Нешто касније је Душан Кесић успешно одбранио први докторат из студија стратешке културе на Факултету безбедности Универзитета у Београду. Данас се могу наћи чланци у научним часописима у Србији који се баве стратешком културом и то више није никакав изузетак.

Стратешко мишљење представља не само скуп знања из различитих научних дисциплина, већ и њихово стављање у корелацију, постављање приоритетних односа и фундаменталних релација, али и схватање процеса у међународних односима у којима би требало да се реализује друштвени развој, да се предвиде околности које ће у будућности бити релевантне за друштвени развој и да се одреде кључни параметри и везе који ће подржати развој и просперитет читавог друштва. Због тога је посебно значајно да се свако друштво, које на систематски начин настоји да се развија, нужно мора бавити студијама стратешке културе како би били у позицији да „дубински” спознају друге актере на међународној сцени, али и да објективније и рационалније сагледају својства народа коме припадају. Због сложености предмета истраживања и самог истраживачког проблема, четворица аутора, ма колико то на први поглед деловало као необично велики број, може се сматрати истовремено и као недовољан. Редови који следе, извесно представљају колективни напор да се овако сложен и значајан проблем објективно

¹ Ejodus Filip i Jelena Radoman, „Strateška kultura i reforma sektora bezbednosti”, *Bezbednost Zapadnog Balkana*. 4(14), 2009, 1-2.

² *Војно дело*, 8/2019 и *Војно дело*, 4/2020, Медија центар одбрана, Београд.

изучи и нашој научној и друштвеној заједници понуде адекватни одговори. Дубоко свесни да они нису коначни и апсолутни, већ само почетак систематског изучавања стратешке културе, резултате истраживања у доброј вери и намери предајемо на корист српском народу.

АУТОРИ

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

323.1(497.11)
316.75

САВРЕМЕНА српска стратешка култура / Вељко Благојевић ...
[и др.]. - Београд : Институт за европске студије, 2025 (Сопот :
Слава). - 339 стр. ; 24 cm

Тираж 100. - Напомене и библиографске референце уз текст. -
Библиографија: стр. 323-339.

ISBN 978-86-82658-01-6

1. Благојевић, Вељко, 1968- [autor]
а) Национални идентитет -- Србија
COBISS.SR-ID 170654217